

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון כפקדון.....2
- ב. משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני שקדמה שבועה לעדות.....2
- ג. עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין (עד שיהא מתכוין להם).....3
- ד. משביע אני עליכם ... והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין.....3
- ה. שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע.....4
- ו. עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם ... אפילו עדיו ביניהן ... דקאי עילויהו ... הרי לא ייחד עדיו יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיו4
- ז. משביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין.....5
- ח. בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין.....5
- ט. המקלל בכולן ... פוטרין.....6
- י. המקלל אביו ואמו בכולן ... פוטרין.....8
- יא. המקלל עצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה.....9
- יב. יככה ה' אלהים וכן יככה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה אל יכך ויברכך וייטיב לך ... פוטרין.....11
- יג. אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין.....14
- יד. אבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העוזז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין.....17
- טו. מתניתין במי שהוא חנון.....18
- טז. דאיכא שמים וארץ בשמים ובארץ קאמר.....18
- יז. כתב אלף למד מאלהים יה מיי' ה"ז אינו נמחק שין דלת משדי אלף דלת מאדני צדי בית מצבאות ה"ז נמחק.....19

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

- יח. כל הטפל לשם בין מלפניו ובין מלאחריו ה"ז נמחק לפניו כיצד ליי" ל' נמחק ... אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם אמר רב הונא הלכה כאחרים 21
- יט. כל שמות האמורים בתורה באברהם קדש ... שנאמר ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך ... אף זה קדש..... 21
- כ. גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכינה..... 22
- כא. כל שמות האמורים בלוט חול חוץ ... כל שמות האמורים בנבות קדש במיכה חול ... חוץ ... בגבעת בנימין ... קדש ... כל שלמה האמורין בשה"ש קדש ... חוץ ... כל מלכיא האמורים בדניאל חול חוץ..... 22
- כב. אין אלה אלא לשון שבועה וכן הוא אומר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה

23

דף לה.

א. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון כפקדון

משביע אני¹ עליכם שתבואו ותעידו לי שאמר² איש פלוני שיתן לי מאתים זוז ולא נתן וכפרו הרי אלו פטורין משבועת העדות, שאם העידו בדבר זה לא יתחייב הנתבע ממון באמירתו, וכן כל כיוצא בזה.

ב. משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני שקדמה שבועה לעדות

¹ רמב"ם הלכות שבועות פרק י הלכה ב

² וי"ל למ"ש הריב"ש בתשובה סימן שד"מ שאפילו אם טוען נשבעת לי ליתן מאתים זוז אינו חייב שבועה על כפירתו דא"כ אמאי נקט מתניתין שאמר פ' כו' אפילו אם אמר שתבואו ותעידוני שנשבע פלוני ליתן לי ר' זוז פטורים ואף שהרב תי"ט כתב דמתני' דנקט אמר בכל גוונא קתני אף שהוא עני מ"מ הוה ליה למנקט נשבע שהוא מפורש יותר דליכא למטעי. יד המלך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

אם קדמה³ שבועה לעדות הרי אלו פטורין משבועת העדות שנאמר (ויקרא ה פסוק א) וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא עַד שִׁקְדָּמָה עֲדוֹת לִשְׁבֻעָה לֹא שִׁקְדָּמָה שְׁבֻעָה לְעֲדוֹת.

כיצד משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני ואמרו אמן, וידעו לו עדות אחר כן ותבעם להעיד וכפרו בו, הרי אלו פטורין משבועת העדות.

ג. עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין (עד שיהא מתכוין להם)

אין העדים⁴ חייבים בשבועת העדות עד שייחד אותם התובע וישביעם או ישבעו.

כיצד עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני כל מי שידע לי עדות, שיבא ויעיד לי, וענו כולם אמן ועדיו בכללם ואחר כך תבע עדיו וכפרו בו הרי אלו פטורין משבועת העדות, מפני שלא ייחד עדיו בשבועה בפני עצמן. אבל אם אמר משביע אני כל העומדים כאן והיו עדיו בכללם יבואר להלן עוד בעזה"ת.

ד. משביע אני עליכם... והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין

כבר התבאר שאם היו עדיו⁵ או אחד מהן פסול או קרוב ואפילו מפסולי עדות של דבריהם, או שהיה המלך אחד מעדיו שאינו ראוי להעיד, או שהיו

³ רמב"ם שם פרק ט הלכה ז - ה

⁴ רמב"ם שם הלכה ט

⁵ רמב"ם הלכות שבועות פרק י הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

עד מפי עד וכפרו ונשבעו פטורין משבועת העדות שאילו (הודו) העידו לא היו מחייבין בעדותן ממון.

**ה. שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם
שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו
פטורין עד שישמעו מפי התובע**

כבר התבאר לעיל דף לג: שאין העדים⁶ חייבין בשבועת העדות עד שיכפרו וישבעו אחר תביעת בעל דין עצמו או שלוחו, ולפיכך אם השביעם שיבואו ויעידו שיש לפלוני ביד פלוני ממון וכפרו, שהן פטורין שאין זה התובע בעל דין עצמו.

**ו. עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם ... אפילו עדיו
ביניהן ... דקאי עילויהו ... הרי לא ייחד עדיו יכול אפילו
אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד
עדיו**

כבר אין העדים⁷ חייבים בשבועת העדות עד שייחד אותם התובע וישביעם או ישבעו.

כיצד עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני כל מי שידע לי עדות, שיבא ויעיד לי, וענו כולם אמן ועדיו בכללם אפילו עומדים לצדו, ואחר כך תבע עדיו וכפרו בו הרי אלו פטורין משבועת העדות, מפני שלא ייחד עדיו בשבועה בפני עצמו.

⁶ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה ו - ז
⁷ רמב"ם שם הלכה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

אבל אם אמר משביע אני כל העומדים כאן⁸, שאם ידעו לי עדות שיבואו ויעידו לי, והיו עדין בכללם וכפרו הרי אלו חייבין בשבועת העדות, שהרי ייחדם בכלל אחרים. וי"א⁹ שאינו ייחוד אלא אם עדין עומדים בצדו.

ז. משביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין

אחד המשביע¹⁰ עדין בשבועה, או שאמר להן מצוה אני עליכם בשבועה, אוסרכם אני¹¹ בשבועה הרי אלו חייבין, והוא שישביעם בשם או בכינוי מן הכינוים כמו שיתבאר.

ח. בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנוז ורחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין

⁸ משמע מפירוש רש"י ז"ל דאפילו עומד בצד עדין היכא דלא אמר כל העומדים כאן דלא מהני והיכא דקאמר העומדים כאן משמע נמי מדבריו דבעינן שיעמוד בצד עדין ורבינו ז"ל לא כתב מכל זה כלל. ונראה דהוא מפרש דקאי עליהו ר"ל לא מבעיא היכא דקאמר משביע אני עליכם ולא ידע אם היו שם עדין דפשיטא דפטורים כיון דהוא לא היה מכיר עדין אף על פי שהיו שם פטורים אלא אפילו היה מכיר עדין דנימא כיון דהיו שם והיה מכירם ודאי דעליהם היתה השבועה וז"א דקאי עליהו כלומר ידע שהיו שם והוא מכירם ואם בן ס"ד אמינא דעליהם קאמר קמ"ל והשתא אתי תניא נמי הכי כפשוטה דהכי קאמרה הברייתא ראה סיעה של בני אדם ועדין ביניהם ופשיטא דברייתא משמע דהוא ראה הסיעה של בני אדם וגם ראה עדין שהיו עומדים בתוכם והיה מכירם ומ"מ הוא פטור כיון שלא ייחדם, והכי משמע סיפא דברייתא דקאמרה והרי לא ייחד עדין כלומר אף על פי שהיה מכירם מ"מ כיון שלא ייחדם הם פטורים ואתי שפיר טפי סיעתא מברייתא דמייתי לשמואל להאי פירושא ממאי דאתי לפירוש רש"י ז"ל. ורבינו ז"ל כתב לשון הברייתא וכטעמא דאמר שלא ייחד עדין בפני עצמן משמע דאפילו היה מכירם שהיו עומדים שם פטורים אבל בהא דכתב רש"י ז"ל אם עומד בצד עדים או לא לא מחלק רבינו ז"ל בכך ולכך לא הזכירו אלא הוא מפרש כדכתיבנא. לח"מ שם

⁹ כדמשמע מפירוש רש"י ועיין מעשה רקח.

¹⁰ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה יא

¹¹ השמיט הא דכובלכם דתני ר' חייא, משום דלא שכיחא מכ"ש שהוא קרוב ללשון אוסרכם וכבר הזכירו רבינו. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אחד הנשבע¹², או שהשביעו אחר בשם המיוחד, או באחד מן הכינויין כגון שנשבע במי ששמו חנון, ובמי ששמו רחום, ובמי ששמו ארך אפים¹³, וכיוצא בהן בכל לשון¹⁴ הרי זו שבועה גמורה, וכן אלה וארור הרי הן שבועה, והוא שיוזכר שם מן השמות או כינוי מן הכינויין, כיצד כגון שאמר באלה או ארור לה, או למי ששמו חנון, או למי ששמו רחום.

וכל זה לענין קרבן אך לענין איסור וי"א גם לענין מלקות אפילו רק אמר אחד מן הכינויין ואפילו בלא לשון שבועה חלה שבועתו, כמבואר להלן¹⁵.

ט. המקלל בנולן... פוטרין

¹² רמב"ם הלכות שבועות פרק ב הלכה ב - ג

¹³ ויש להקשות דהא להלן אמר ליה רבא אי הכי בשמים ובארץ נמי במי שהשמים והארץ שלו קאמר הכי השתא התם כיון דליכא מידי אחרניא דמקרי רחום וחנון ודאי במי שהוא חנון ודאי במי שהוא רחום קאמר הכא כיון דאיכא שמים וארץ בשמים ובארץ קאמר ע"כ, משמע מן הגמרא דאע"ג דלא אמר אלא בחנון ברחום חייב ואף על גב דאין שמו של הקדוש ברוך הוא חנון מ"מ מפרש דבריו דהכי קאמר בהש"ת שהוא חנון ורבינו ז"ל שאמר במי ששמו חנון דמשמע דבחנון ורחום לחודיה לא סגי ונראה דרבינו ז"ל מפרש כשהקשה הגמרא שהמקשה הבין במשנה שמה שאמר ברחום בחנון ר"ל במי ששמו רחום וכו' והטעם שהבין כן מפני שאם לא אמר בששמו רחום הרי אפשר לפרש שנשבע באדם אחד שהוא רחמן או חונן דלים אבל כשאמר ששמו ודאי שאין שם אחד רחום או חנון בלתי ה' לבדו ולכך הקשה למימרא דרחום הוא שם ורמינהי וכו' ותירץ אביי דאע"פ שאמר מי ששמו אין כוונתו לומר שהוא שמו כך אלא ר"ל שאנו קורים לו כך מצד פעולותיו שהוא חנון לזה הקשה רבא כיון דאת אמרת דאע"פ שהוא אומר בפירוש מי ששמו דכוונתו אינו לומר ששם הקדוש ברוך הוא כך אלא אנו מפרשים דבריו כאילו אומר השם שאנו מתארים לו א"כ בשמים ובארץ נמי נעשה פירוש לדבריו לזה תירץ דלא דמי ואמר הכי השתא וכו'. ולכך רבינו ז"ל כתב למי ששמו חנון וכו' שבין לדברי המקשה בין לדברי המתירין צריך שיוזכר שמו ואם לא אמר אלא בחנון ברחום אינו כלום כדפרישית. לח"מ שם, ועיין מעשה רקח

¹⁴ ג"ל שכוון הרב שאם נשבע בשם מהשמות שמכנים האומות להקב"ה הוי כנשבע באחד מהכנויים והיא שבועה גמורה וכן אמרו בירושלמי ראה גשמים יורדים ואמר קירי קירי פירי ברכסון הרי זה שבועת שוא וקירי בלשון יון אדוני ברכסון בלשון ערבי בזול והדבר ידוע כי בירידת הגשמים הפירות בזול אף על פי שכינה את השם בלשון קירי אמרו שהיא שבועת שוא וה"ה לשאר השבועות דבגמרא נמי אמרי' מארי כולא לא אכילנא. רדב"ז שם

¹⁵ ש"ך רלז ב, ביאור הגר"א רלז א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובהטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף נו. אין המגדרף¹⁶ חייב סקילה עד שיפרש את השם המיוחד¹⁷ של ארבע אותיות שהוא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד¹⁸, ויברך אותו בשם מן השמות שאינם נמחקים¹⁹, שנאמר (ויקרא כד פסוק טז) וְנִקְבַּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת עַל הַשֵּׁם הַמְּיוּחָד חַיִּיב סַקִּילָה, ויש מי שמפרש שאינו חייב

¹⁶ שם הלכה ז

¹⁷ במשנה ובס' יש סדר למשנה האריכו בזה ואכתוב בקיצור בע"ה ער"מ פ"ב דעכו"ם ובסנהדרין פא"מ. ונקדים דיש ארבעה מיני שמות הקדושים (א) שם הוי"ה ב"ה ככתבתו וזה נקרא תמיד שם המיוחד (ב) שם א"ד דהיינו בקריאתו יש סוכרים שהוא ג"כ שם המיוחד ויש סוכרים שהוא בכלל כינוי (ג) יש עוד המשה שמות שאין נמחקין חוץ השני שמות הנ"ל כמבואר במס' שבועות דהיינו אלקים כו' ע"ש והם נקראים כנויים ולפעמים נקראים ג"כ שמות המיוחדין כמו שיבואר אי"ה (ד) כגון רחום וחנון קנא וכדומה דהם נמחקים והן נקראים תמיד כנויים אליבא דכ"ע. מנ"ח ע, ועיין בפירוש המשנה לשבועת העדות (שבועות פ"ד מ"ג), אבל אלף דלת ויו"ד ה"א ושין דלת וצבאות א"צ לאמר כי הם שמות מיוחדין, וכמו כן אלהים,

¹⁸ בספר מורה הנבוכים חלק א פרק סא כתב רבינו כל שמותיו יתעלה הנמצאים בספרים כולם נגזרים מן הפעולות, וזה מה שאין העלם בו אלא שם אחד, והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא שם המיוחד לו יתעלה, ולזה נקרא שם המפורש, ענינו שהוא יורה על עצמו יתעלה הוראה מבוארת אין השתתפות בה, אמנם שאר שמותיו הנכבדים מורים בשתוף להיותם נגזרים מפעולות ימצא כמותם לנו כמו שבארנו, עד שהשם המכונה בו יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא גם כן נגזר מן האדנות, דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות, וההפרש בין אמרך אדני בחי"ר הנו"ן ובין אמרך אותו בקמצת הנו"ן בהפרש בין אמרך שרי אשר ענינו השר שלי, ובין אמרך שרי אשת אברם שבזה הדור וכללות לאחרים, וכבר נאמר למלאך אדני אל נא תעבור, אמנם ביארתי לך זה באדני לבד המכונה בו, להיותו המיוחד שבשמות המפורסמים לו יתעלה, אמנם שאר שמותיו, כדיין ושדי וצדיק וחנון ורחום ואלהים, כלם הם מבוארי הכללות והגזרה, אך השם שאותיותיו יו"ד ה"א וא"ו ה"א לא יודע לו גזרה ידועה ולא ישתתף בו זולתו, ואין ספק שזה השם העצום אשר לא ידובר בו כמו שידעת אלא במקדש, וכהני השם המקודשים לבד בברכת כהנים וכהן גדול ביום הצום, יורה על ענין אחד, אין השתתפות בינו יתעלה ובין זולתו בענין ההוא, ... ואינו נקרא שם המפורש כלל זולת זה השם בן ארבע אותיות הנכתב אשר לא יקרא כפי אותיותיו, ובפירוש אמרו בספרי כה תברכו את בני ישראל, כה בלשון הזה, כה בשם המפורש, ושם נאמר במקדש ככתבו, ובמדינה ככינויו, ובתלמוד נאמר כה בשם המפורש, אתה אומר בשם המפורש או אינו אלא בכינויו, תלמוד לומר ושמו את שמי, שמי המיוחד לי, הנה כבר התבאר לך כי שם המפורש הוא זה שם בן ארבע אותיות, ושהוא לבדו הוא המורה על העצם מבלי שתוף ענין אחר.

¹⁹ להלן (דף ס') אמר רב אחא בר יעקב אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא והקשו פשיטא יכה יוסי את יוסי תנן ותירצו מהו דתימא מילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל. ואיכא לישנא אחרינא בנמרא ומכלהו משמע דרב אחא בר יעקב אשמעינן דמתני' בדוקא נקט יכה יוסי את יוסי שהוא שם בן ד' אותיות וא"כ משמע דכי היכי דבשם המבורך הוא בן ארבע ה"נ השם המבורך דהא יוסי את יוסי תנן דמשמע בן ארבע אותיות כמנין יוסי דצריך שיהיה בן ארבע אותיות וא"כ קשה על רבינו ז"ל למה בשם המבורך כתב שיהיה בן ארבע אותיות ובשם המבורך כתב שיהיה אחד מן השמות שאינם נמחקים שהם המשה אל שדי וכו' דכי אמרו בגמ' על שם המפורש במיתה ועל הכנוי באזהרה בין בשם המבורך והמבורך אמרו. ואם כונתו לפרש שם המפורש שמות שאינם נמחקים וכנויין הם כמו חנון ורחום וכו' אם כן גם השם המבורך היה לו לומר כן ועוד שלשון שם המפורש משמע שם בן ארבע ולא ידעתי לע"ד טעם רבינו בזה. לה"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אלא על שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואני אומר שעל שניהם הוא נסקל²⁰. אזהרה של מגדף²¹ מנין שנאמר (שמות כב פסוק כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל.

י. המקלל אביו ואמו בכולן ... פוטרין

כבר התבאר שם דף סו. המקלל אביו²² ואמו²³ אפילו לאחר מיתתן, חייב סקילה, אחד האיש ואחד האשה שקללו. ונסקל שנאמר (ויקרא כ פסוק ט) אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל דָּמִיו בּוֹ²⁴, ואחד המקלל בחייהן או לאחר מיתתן הרי זה נסקל²⁵, וצריך עדים והתראה כשאר כל מחוייבי מיתות בית דין, ואחד

²⁰ במאירי (ע' רכב) יש שפירשו שם המיוחד בשם המיוחד ר"ל יו"ד ה"א וא"ו וכו' בשם יו"ד ה"א וא"ו כו', והוא שאמר יוסי את יוסי, אבל אם בירך שם המיוחד בכינוי פטור מסקילה אלא שלוקה, וראיה להם ממה שאמרו למטה כגר כאזרח הוא דבעינן שם בשם אבל מגוי סגי בכינוי אבל בישראל מיהו דוקא שם המיוחד בשם המיוחד. ויש מפרשים שכל שקלל שם המיוחד בשם מן השמות שאינם נמחקים ג"כ נסקל, וכן כתבו גדולי המחברים (הרמב"ם בהל' עכו"ם פ"ב ה"ז) והרי הכינויים בכללם, וראיה לדבר שהרי למטה [ס"ו א] במקלל אביו ואמו אמרו שאם קלל בכינוי חכמים פוטרין ואמרו על זה מאן חכמים ר' מנחם ברי' יוסי כו' וא"כ לר"מ ברי' שהלכה כמותו לא בעינן במברך את שם בשם שהרי העמידו למקלל אב ואם וא"כ במברך את השם חייב אף בכינוי [בהע' ע' כ"מ שם והל' ממרים פ"ב ה"ב ובלח"מ שם] כו', והשם המיוחד מיהו כתבו גדולי המחברים שאין הילוק בין הוי"ה לאדנ"י שהכל נקרא שם המיוחד וכן יראה מהגמ' [ב"ק ס' ע"א] שאם בירך שם בן ע"ב והוא הנקרא בגמ' "שם רבה" חייב שהרי הוא עיקר שם המיוחד אבל לא בשם בן שתי אותיות שאינו אלא חצי השם והרי הוא כשאר כנויים, וע' בכבוד שור שבס"ס תבואות שור ומה שתמה בבאור ספר המצות לרס"ג ח"ג עונש ל"ב (ע' עד) ובס' בית זבול ח"ב ס' ו אות ה'

²¹ שם הלכה ח

²² רמב"ם הלכות ממרים פרק ה הלכה א שו"ע ונו"כ יו"ד רמא א

²³ ובמשלי פ"כ פס' כ' "מקלל אביו ואמו ידעך נרו באישון חשך" ועיין במלבי"ם שם שפי' "המקלל אביו ואמו יולדיו יצוייר בשני אופנים, א. איש שהחיים למעמסה עליו וחושב בלבו שהרעות בעולם יותר מן הטובות (כמו שהביא המורה שהיה בן דעת איזה כתות) ושע"כ המציאות הוא לרע, וטוב לו ההעדר, ומקלל אביו ואמו שהיו סבה אל מציאותו באלה החיים הרעים, ועליו אמר שידעך נרו באישון חשך שגר האדם הוא מזול והצלחתו הזורח על ראשו, וגם מי שנרו כחה או כבה עדיין יש אור קצת, כמו שדעך נרו בלילה ורואה לאור הלבנה, והוא התקוה אשר בלב כל איש, אבל האיש הזה ידעך נרו וישאר באישון חשך בלא אור תקוה וייחול כלל, כמ"ש נר רשעים ידעך, ורשעים בחשך, ידמו, ב. יש עוד אופן שמקלל אביו ואמו בעבור הנחלה שרוצה שימותו קודם כדי שיירש נחלתם במהרה ועל כן חיי יולדיו קשים עליו" וכו'

²⁴ זה מבואר בכתוב וכל מקום שנאמר דמיו בו דינו בסקילה והחמיר הכתוב במקלל יותר מן המכה משום דאית ביה תרתי קלון אביו ואמו והוצאת שם שמים לבטלה ודבר ידוע שהסקילה חמורה מהחנק והרי תרי טעמי שייכי בין מחיים בין לאחר מיתה מה שאין כן במכה דלא שייך אלא מחיים.

²⁵ דלא במקלל שאר אדם מישראל דאינו חייב לאחר מיתה או ביוצא ליהרג וילפי' ליה מקרא בסנהדרין פ"ה ב' ועיין מנ"ח ר"ס אות כ' דהקשה אמאי ילפי' מפסוק מיוחד לכך "דאי אמרינן דאינו חייב לאחר מיתה דגבי אב צריך ג"כ במקוים שבעמך, א"כ גם המקלל אביו טריפה פטור, א"כ היאך כתבה התורה דמקלל אביו חייב סקילה, יתעורר קושיית הש"ס חולין י"א ע"ב דילמא לאו אביו הוא" ואין לתרץ דאולי' בתר רובא דלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

האיש ואחד האשה וכן הטומטום והאנדרוגינוס, והוא שיהיו גדולים שהגיעו לכלל העונשין.

במה דברים אמורים, שקללום בשם מהשמות המיוחדים²⁶, אבל קללם בכינוי²⁷, אינו חייב אלא בלאו, כמו המקלל אחד מישראל²⁸.

וחייב על האב²⁹ בפני עצמו ועל האם בפני עצמה, שהוא"ו של ואמו כמו או. ואפי' אינו מכירם או מזכירם בשמם אלא אומר יקולל אבי או תקולל אמי נמי חייב סקילה³⁰.

וכן המקלל³¹ אבי אביו ואבי אמו הרי זה כמקלל אחד משאר הקהל.

יא. המקלל עצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה

עוד התבאר שם שכל המקלל דיין³² מדייני ישראל עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כב פסוק כז) אלהים לא תקלל. ודווקא דיין שקבוע לדון בין אדם לחבירו אבל דיין שקבוע לדון רק עכשיו משום שקיבלוהו בעלי הדין עליהם, [זבל"א] אינו נחשב דיין ללקות עליו משום לאו זה³³. וי"א³⁴ דאינו לוקה

אזלינן בתר רובא היכא דאיכא שני מיעוטים והכא איכא מיעוט שמא אביו מריפי ומיעוט שמא לאו אביו הוא ועיי"ש מה שהאריך בזה.

²⁶ ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות [נסוה"ת פ"ו ה"ב] ויש גורסין ג"כ אהייה אשר אהייה [שו"ע סי' רע"ו סעי' ט' בשם טור]. ועיין מנ"ח הביא מה' ראשונים דיש דס"ל דאינו חייב אלא בשם המיוחד ממש דהיינו הויה ויש דיעות דגם אדנות אבל שאר שמות לא ויש ראשונים דשאר שמות הויה כינויים

²⁷ כגון חנון קנא רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

²⁸ ועיי"ש שלדעת הראב"ד גם ע"ז אינו לוקה אלא בשם המיוחד דד' אותיות

²⁹ חרדים פכ"ד אות כ'

³⁰ העמק דבר שמות שם וז"ל "ומקלל אביו וגו'. ברבה במדבר פ"ט פ"י הא דהפסיק הכתוב גונב נפש מישראל בין מכה ומקלל. לפי שאינו גדל אצלם ואינו מכירם. וכ"כ הרמב"ן בשם הגאון. ולפי"ז אינו אלא טעם על גונב נפש ולא בא הסמיכות משום מקלל או"א. אבל יש עוד ללמדנו דבמקלל אף ע"ג שאינו מכיר לאו"א שהרי נגנב ונמכר. והוא מקלל אביו ואמו מי שהוא ה"ז חייב מיתה והיינו דיוק מקלל אביו ואמו ולא אב ואם. היינו שהוא אין מזכירם בשמם אלא אומר יקולל אבי"ו וכו'

³¹ רמב"ם שם הלכה ד

³² רמב"ם סנהדרין פ' כ"ו ה"א

³³ פ"ת חו"מ כ"ז ס"ק א'

³⁴ תומים שם ס"ק ב' מנ"ח מצוה ס"ט אות ה'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

משום זה אא"כ הווה דיין סמוך שנקרא אלהים, אבל בזמן הזה שאין לנו סמוכים³⁵ אין הלאו המיוחד שבדיין נוהג כלל.

וכן אם קלל הנשיא³⁶ או ראש סנהדרי גדולה או המלך שהוא ראש שררה על ישראל בין ממשלת התורה בין ממשלת מלכות וכן מי שממונה על עסקי הקהל³⁷ הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (שם) וְנָשִׂיא בְעַמֶּךָ לֹא תֵאָר.

ולא דיין ונשיא³⁸ בלבד אלא כל המקלל אחד³⁹ מישראל עובר בל"ת שנאמר (ויקרא יט פסוק יד) לֹא תִקְלַל חֵרֶשׁ וְלֹמָה נֹאמֵר חֵרֶשׁ שֶׁאֵפִילוֹ זֶה שֶׁהוּא אִינוֹ שׁוֹמֵעַ וְלֹא נִצְטַעַר בְּקִלְלָהּ זֶה עוֹבֵר בְּל"ת עַל קִלְלָתוֹ וְכ"ש הַשׁוֹמֵעַ וּמִצְטַעַר בְּקִלְלָתוֹ⁴⁰.

המקלל עצמו לוקה⁴¹ כמו שקלל אחרים שנאמר (דברים ד פסוק ט) הַשֹּׁמֵר לֵךְ וְשֹׁמֵר נִפְשֶׁךָ מְאֹד⁴².

ויראה לי⁴³ שהמקלל את הקטן הנכלם לוקה.

³⁵ וכן בזמנם אם היה סמוך ונפסל מהיות דיין זכיו"ב מנ"ח שם

³⁶ שם ברמב"ם ומנ"ח ע"א אות א'

³⁷ כ"כ בשו"ת ראנ"ח סימן קי"א וז"ל "ועוד שהוא ממונה מן הקהל לפקח בכל עסקי הקהל וקרוב לומר שדינו קרוב לדין הדיין שכתב הריב"ש ז"ל שיש בקללתו לאו נוסף והמקלל אותו חייב מרדות או נדוי": והביאו בקצוה"ח שם ס"ק א'

³⁸ שם

³⁹ "ונראה לי דלאו דוקא מקלל איש פרטי, אלא אפילו מקלל עיר מישראל ומכל שכן אם מקלל כל ישראל חייב מלקות" מנ"ח רל"א אות ב' ועיי"ש ר"ס אות ו' דפלפל שם אי חייב על כל אחד ואחד או אינו חייב אלא בעל כלל

⁴⁰ סמ"ע חו"מ כ"ז ס"ק א'

⁴¹ שם הלכה ג

⁴² "ואינו מבואר אם הוא רשע או נגמר דינו למיתה וקילל עצמו אי חייב. ואפשר דזה לא ילפינן מן בעמך, א"כ אפילו נגמר דינו וקילל עצמו או שהוא רשע מ"מ חייב. והסברא נותנת כן, דהתורה הזהירה ושמור נפשך מאד, א"כ גם הוא מוזהר אף שהוא רשע או דנגמר דינו, וצ"ע. ועיי"ן סנהדרין ס"ו ע"א ושבועות שם בתוס' ד"ה ושמור נפשך. ומדברי הסמ"ג נראה דגם המקלל עצמו צריך שיהיה כשר, עיי"ן שם בלאוין ר"ט ר"י רי"א רי"ב. גם הסמ"ג מנה המקלל עצמו בלאו מיוחד, "מנ"ח רל"א אות ו'

⁴³ רמב"ם שם הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

וכן המקלל⁴⁴ עבד ושפחה חייב, וי"א⁴⁵ דאינו חייב. אבל המקלל גוי לכו"ע פטור אבל אסור⁴⁶.

ואחד המקלל עצמו או חבירו או נשיא או דייק אינו עובר בלאוין אלו עד שיקלל בשם מן השמות כגון יה ואלהים ושדי וכיוצא בהן⁴⁷ או בכנוי מן הכנויים כגון חנון וקנא⁴⁸ וכיוצא בהן⁴⁹.

הואיל⁵⁰ והוא חייב אם קלל בכל הכנויים, כך אם קלל בכל לשון חייב שהשמות שקוראין בהן הגוים להקב"ה כגון גא"ט⁵¹ כויו"ב הרי הן ככל הכנויים.

יב. ינכה ה' אלהים וכן ינכה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה אל יכך ויברכך וייטיב לך ... פוטרין

ארור הרי הוא לשון קללה בשמתכוין ונשמע לפי הענין שמקלל בזה⁵².

⁴⁴ מנ"ח רל"א אות ב'

⁴⁵ במנ"ח שם דייק מגמ' מכות ח' ב' דחייב על עבד כיון דהוה בכלל עמך והדעה השניה היא דעת הריטב"א שם ד"ה ואמאי דכתב דאינו חייב אעבד ושפחה "כיון דאסור לבוא בקהל אינו מעמך, או דסתם עבדים פרוצים. נראה דהיה לו גירסא אחרת בנמרא דגם על עבד פריך הגמרא"

⁴⁶ "ודע, מזה שכתבתי לעיל דעל גוי ודאי פטור, מ"מ אם קילל אותו בשם עובר בעשה דאת ה' אלקיך תירא, כי הוא מוציא שם שמים לבטלה עכ"פ, ופשוט" [שם אות ז']

⁴⁷ ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות יסוד"ת פ"ו ה"ב

⁴⁸ וכן רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

⁴⁹ ודעת הראב"ד שם בהשגות דאינו לוקה אלא בשם המיוחד [דהיינו שם בן ד' אותיות הנקרא שם המיוחד כמש"כ מנ"ח ס"ט אות ב'] והכי איתא בירושלמי ועיין בבס"מ שם שיישב הירושלמי גם לדעת הרמב"ם

⁵⁰ שם

⁵¹ ועיין בנתה"מ שם ס"ק א' מה שנתאונן דבעו"ה אין נזהרים כלל בזה וחושבים דכינוי המדובר בלשון עכו"ם אינו אלא תואר השם וכתבים אותו ונמצא אח"כ מוטל באשפה "וזהו המרי הגורם אשר בעו"ה וידל ישראל מאד במקום שש"ש מצוי ובפרט בבזיון ועל חינם"

⁵² וארור בו שבועה בו קללה בו נדוי והכל לפי הענין שנשמע ממנו. סמ"ע שם ס"ק ו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

לפיכך המקלל אחד⁵³ מישראל ואפי' אינו בפנינו ואינו שומע ויודע כלל⁵⁴ כגון שאמר⁵⁵ "ה' יעניש את פלוני", וכיו"ב בין איש בין אשה בין גדול בין קטן ואפילו מקלל עצמו בשם או בכינוי או באחד מהשמות שקורים הגוים להקב"ה, ואפי' אינו מקלל בלשון הקדש אלא בלשון לע"ז⁵⁶ אם היה בעדים והתראה אע"ג שאין בו מעשה לוקה אחת⁵⁷, משום לא תקלל חרש, ואם היה דיין, לוקה עוד אחרת משום אלהים לא תקלל. ואם קלל נשיא⁵⁸ לוקה שלש גם משום וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תֹאֵר. וי"א⁵⁹ אינו חייב אלא אחת⁶⁰.

⁵³ שם ה"ב שו"ע הו"מ סי' כ"ז סעי' א'

⁵⁴ כ"ב בשל"ה הקדוש [שער האותיות אות ש' שתיקה י"ז] וז"ל "וכתב ראשית חכמה בשער הקדושה פרק י"ז וזה לשונו, שלא יקלל למי שאינו שומע, כמו שפירש המתרגם על לא תקלל חרש, לא תילוט דלא שמע. וכן אמרו בזוהר (ח"ג פ"ה, א), תא חזי, מאן דלייט לחבריה, ואיהו קמיה ואכסיף ליה, כאלו אושיד דמיה, והא אוקמינה. והאי קרא דלא חבריה עמיה, וההוא לייט ליה ההוא מלה, ולית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דלא אית ליה קלא, וההוא קלא סליק לעילא, וכמה קסטורי מתחברין עמיה דההיא קלא, עד דסלקא ואיתער אתר דתהומא רבה כמה דאוקמה, וכמה דינין מתערין עליה דההוא בר נש, ווי למאן דאפיק מילה בישא מפומיה, הא אוקמוה, עכ"ל. וכתב החסיד בעל חובת הלבבות, וכמה נתגנו בזה עמי הארץ בהוציאם קללות וגידופין:

⁵⁵ זה מתבאר ממה דאיתא לקמן דאל יהי פלוני ברוך לה' או אל יברכהו אל שאינו חייב כיון שהקללה באה מכלל דבריו א"כ כשאמר יהי פלוני מקולל לה' או יענישהו ה' שאמר להדיא הווה לשון קללה גמור

⁵⁶ חינוך מצוה ס"ט

⁵⁷ ואע"ג דהוה לאו שאין בו מעשה שאין לוקים עליו בגמ' תמורה ג' ב' אמרי' "מנלן א"ר אלעזר א"ר אושיא אמר קרא אם לא תשמר וכתוב והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר והפילו השופט והכהו לפניו הוי אומר הפלאה זו מלקות וכו' מי גרע מקלל את חבריו בשם ממוציא שם שמים לבטלה" ובמנ"ח שם מקשה "דפשוט דשמות הנמחקין לא שייך מוציא שם שמים לבטלה, כגון חנון ורחום, אם כן בודאי אינו חייב מלקות. וכן הוא הלשון בש"ס מקלל חבריו בשם, וסתם שם אינו בכלל שמות הנמחקים, והיאך יכולין אנחנו לחייב מלקות, אם לא מכתוב הוה דמבואר דהוא מחמת מוציא שם שמים לבטלה וכו' א"כ ודאי קשים דברי הר"מ, כיון דעשה דמוציא לבטלה אינו עובר בשאר שמות, וא"כ היאך ילקה במקלל".

⁵⁸ אבל אם קילל מלך אינו חייב משום דיין דהא מלך אינו דין כ"מ בחידושי הפלאה שם ומשמע דס"ל דבעי דיין שדן דיני נפשות ודלא כפ"ת בשם הברכ"י שם ס"ק א' הנ"ל שכל שדן דיני ממונות שייך ביה דין דיין וכן עיין מנ"ח ע"א אות ב' דבמלך סתם אין שייך לאו דדיין דמלך אינו דין [ועיי"ש שנסתפק בהיה דיין ונתמנה למלך ולבאורה סותר את דבריו במצוה ס"ט אות ה' דבעי' שיהיה ראוי לדון עכשיו אבל אם נפסל אין שום התחייבות כלפיו וצ"ע]

⁵⁹ סמ"ע שם ס"ק ה' וט"ז ס"ק א'

⁶⁰ וביאר בט"ז דכיון דאיתא בגמ' סנהדרין ס"ו א' "אינו לא דיין ולא נשיא מניין אמרת הרי אתה דין בנין אב משניהן לא ראי נשיא כראי דיין ולא ראי דיין כראי נשיא לא ראי דיין כראי נשיא שהרי דיין אתה מצווה על הוראתו כראי נשיא שאי אתה מצווה על הוראתו ולא ראי נשיא כראי דיין שהנשיא אתה מצווה על המראתו כראי דיין שאי אתה מצווה על המראתו הצד השוה שבהם שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך ואתה מוזהר על קללתו מה להצד השוה שבהן שכן גדולתן גרמה להן תלמוד לומר לא תקלל חרש באומללים שבעמך הכתוב מדבר מה לחרש שכן חרישתו גרמה לו נשיא ודיין יוכיחו מה לנשיא ודיין שכן גדולתן גרמה להן חרש יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך ואתה מוזהר על קללתו" וכתבו תוס' שבועות ל"ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

ובזה חלוק⁶¹ מקלל עצמו ממקלל אחר, דמקלל עצמו אין חייב לעולם אלא אחת אפי' היה הוא עצמו נשיא ודיין, משא"כ במקלל אחר ובנ"ל.

אפי' אם⁶² אינו מזכיר את שם המקולל, כגון ששומע אחד שמזכיר שמו של דיין, והוא קילל אותו שאמר יכהו אלקים וכדומה, חייב משום לאו זה.

אינו לוקה⁶³ עד שיתרו בו בפני עדים כשאר כל חייבי לאוין⁶⁴, אבל אם לא היתה שם התראה או שקלל בלא שם ובלא כינוי כגון שאמר ארור פלוני אינו לוקה, אבל איסורא מיהא איכא⁶⁵.

וכן כשהיתה⁶⁶ הקללה באה מכלל הדברים כגון שאמר אל יהי פלוני ברוך⁶⁷ לה, או אל יברכהו אל, וכיוצא בדברים אלו איסורא איכא, אבל אינו לוקה. ואם אינו מקלל בכה"ג בשם, כגון שאומר רק אל יהי פלוני ברוך אפי' איסורא ליכא⁶⁸.

א' ד"ה מקלל חבירו וכן בריטב"א שם "מקלל חבירו דכתיב לא תקלל חרש – מהרש ואביו אתי אלא שלא חש כאן להאריך וליכא למיפרך שכן משונין כדפריך בפ' ד' מיתות (שם דף סו. ושם) על דיין וחרש ונשיא דאביו אינו משונה: וא"כ נמצא דאם הוא דיין לוקה משום אלוקים לא תקלל וא"כ אינו בדין שילקה שוב משום חבירו כיון דגם הוא ילפי' מאלוקים לא תקלל בבמה הצד וולפ"ז אם היה נמי חרש ודאי ילקה גם משום דיין וגם משום חרש כיון דהוה לאוין נפרדים אמנם נראה דבמצאות לא שייך דדיין יהיה חרש כיון דחרש אין בו דעת ולא שייך לדון וכ"ש דלא שייך ביה נשיא ועיין בחי' ההפלאה שם דלא שייך דיין חרש משום דבעי' שישמע מפי הבע"ד והעדים וצ"ע]

⁶¹ מנ"ח מצוה ע"א אות ה'

⁶² מנ"ח שם אות י"ג

⁶³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶⁴ דלא תימא כיון דכל קללה נעשה בכעס ובריהטא והתורה הזהירה עליה יתחייב עליה אפי' בלא התראה קמ"ל שם ס"ק ד'

⁶⁵ ובמנ"ח ס"ט אות ד' הקשה מנ"ל לאסור במקלל בלא שם דגמ' משמע דרק בבאה מכלל הדברים יש בו איסור אבל בלא שם מנ"ל לאסור ובהרדים פכ"ד אות מ"ז כתב וז"ל "ואם קלל בלא שם או כינוי, איסורא דאורייתא מיהא איכא כדכתב בספר החינוך. ועונש שניהם גדול בידי שמים, ועליהם כתיב (דברים כה, נה) אם לא תשמור ליראה והפלה ה' את מכותך ואת מכות זרעך" וגו' שם ושם ה"ד

⁶⁷ "ולכאורה צ"ע דלא יהיה ברוך למה הוא קללה, זה אינו רק לא ברכה ולא קללה, עיין קידושין ס"א ע"ב, ובר"ן שבועות פרק שבועת העדות [ט"ז ע"א מדפי הרי"ף ד"ה אל] מה שכתב על רש"י, ובשער המלך פ"ו מאישות" מנ"ח ע"א אות ו' ועיין בסמ"ע שם ס"ק ז' דכתב "דכשהשם יתברך מסתיר פניו ממנו מלברכו ממילא הוא מקולל" וצ"ע אמאי לא הביאו המנ"ח הנ"ל

⁶⁸ דהא במקלל בלא שם נופא קשיא ליה למנ"ח מנ"ל דיש בו איסור וא"כ באל יהיה ברוך דגם הוא רק מכלל דבריו וגם אין בו שם מנ"ל לאסור ועכ"פ בפני חבירו ודאי יהיה אסור משום לאו דלא תונו עיין ל"ת רנ"א רנ"ב אם מצערו ואם מתבייש אסור אף משום לאו דלא תשא עליו חטא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

יג. אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל אלהיך אלהים אלהיכם איהיה אשר איהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין

כבר התבאר במסכת מכות דף כב. שכל המאבד⁶⁹ שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקב"ה לוקה מן התורה, שהרי הוא אומר בעבודת כוכבים (דברים יב פסוק ג ד) וְאִפְדָּתֶם אֶת שְׁמֵם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא. לא תעֲשׂוּן בְּן לֵה' אֱלֹהֵיכֶם.

לפיכך אסור⁷⁰ למחוק אפילו אות אחת⁷¹ משבעה שמות שאינם נמחקים⁷². ולא דוקא בכתב אשורית, אלא הוא הדין שם הנכתב בכל כתב חייבים על המחיקה.

⁶⁹ רמב"ם יסודי התורה פ"ו ה"א

⁷⁰ רמב"ם שם ה"ב שו"ע יו"ד סי' רעו סעי' ט מנחת חינוך מצוה תלו אות ה

⁷¹ כתב ברכי יוסף בשם מהר"י האניו שם אל נקוד ציר"ה שהוא קודש אם נקד תחתיו נקודה אחרת ועשאו פגול שהוציאו מקודש לחול יש להסתפק אי הוי כמוחק השם ולענין שבת מה דינו ואפשר כיון דלא עשה מעשה בגוף האותיות לאו מלתא היא ע"ש. וצ"ל דהוא מיירי בשם שנתקדש אי נמי שלא לצורך תיקון (פתחי תשובה שם ס"ק י) מכל מקום לענין מלקות נראה דאין לוקין, כיון שאינו עושה מעשה בגוף השם, ועדיף מגרמא, ובפרט דיש תיקון שימחוק הניקוד, ואף דלא מחק אין בו מלקות כיון דאינו עושה בגוף השם כלום וכן אם כתב השם אדנ"י ואחר כך כתב בסוף מ"ם ונקרא אדנים, ג"כ אין לוקה כיון דאינו עושה מעשה בגוף השם, אף במקום שאינו יכול למחוק, כן נראה. ונראה פשוט, דאם מחק המ"ם חוזר השם לכשרותו, ואף לכתחילה יכול למחוק. אף אם נאמר דעל מנת לתקן אסור ג"כ מכל מקום לא שמיה נטפל כיון דאינו שייך להשם אמנם צ"ע למעשה (מנחת חינוך מצוה תלו אות ג)

⁷² ועיין בשו"ת גינת ורדים או"ח כלל ב סי' יב שאפילו אם השם בשעת כתיבתו נכתב שלא כסדרו דהיינו שהקדים ה' לו' בסדר הכתיבה וכיו"ב אסור למחוקו אע"ג שלס"ת צריך שיהיה כתוב כסדרו ווא"ת מנלן לומר דבעינן שיהיו השמות שבו כתובין כסדרן ונראה להביא ראיה לזה מדאשכחן (כמבואר לקמן) דאותיות הנטפלות לשם שמלפניו נמחקין ושלאחריו אינם נמחקין ומשמע דהלכה זו קבועה שלעולם אותיות שמלפניו נמחקין ושלאחריו אינם נמחקין ואם איתא דבאזכרות לא בעינן כסדרן הרי יש במציאות שיהיה הדין להפך שלאחריו נמחקין ושלפניו אינם נמחקין שכתב למפרע ויראת מאלקיך שהכ"ף שנכתבה למפרע בתחיל' אין בה צד קדושה כלל שכשנכתבה לא קדם לה סרך קדושה כלל לשימשך עליה והמ"ם הראשונה כיון שכבר קדם לה כתיבת השם יתפשט עליה קדושת השם ואין מקום לחלק ולומר כשם שנכתב למפרע כשר וחלה עליו קדושה למפרע אמנם האותיות הנטפלות לו מלפניו לא יקדשו הא ליתא דמאי חזית דהא בהא תליא שכיון שאתה אומר שקדושת השם תחול על השם אף שנכתב למפרע על כרחך נמי לומר דתחול הקדושה גם על אותיות ראשונות הנטפלות לו שנכתבו אחר שנכתב השם". ועיי"ש שכתב שאע"ג שיש מקום לדחות ראיה זו מ"מ מפני חומר הענין יש לדון כאן וכאן להחמיר לאסור מחיקתו ושאיין בו קדושה לענין ס"ת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואלו השבעה שמות: שם ההויה; השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני; ואל, אלוה, אלהים; ואלהי⁷³, שדי; צבאות. ויש גורסין ג"כ אהי"ה אשר אהי"ה.

ואפילו⁷⁴ נכתב השם ע"י הפסולים בכתיבת ספר תורה תפילין ומזוזות⁷⁵ אסור למחקו והמוחקו לוקה.

להלכה אסור למחוק על מנת לתקן⁷⁶.

שם שנכתב בודאי⁷⁷ שלא לשמה⁷⁸ דעת הרבה ראשונים ואחרונים שאין חייבים על מחיקת שם כזה, ולפיכך⁷⁹ מותר למחקו דוקא לצורך תיקון, אבל לגזו ולגנוז שרי אפי' שלא לצורך תיקון⁸⁰.

⁷³ דאשמעינן דו"ה דאלו"ה והי"ו דאלהי"ם והי"ם דאלהי"ם הוה מעצם השם ולא דמו לכ"ם דאלהי"ם דאינו מעצם השם אלא דהשם קדשו. ואע"ג דאשמעינן דהי"ם מאלהי"ם הוה מעצם השם מכל מקום איצטריך לאשמעינן בהי"ו דאלהי"ם דאיכא למימר כיון דאלהי"ם הוא סמוך לעולם הוה הי"ו דידיה ככ"ם דאלהי"ם. ומעמא דלא דמי לכ"ם דאלהי"ם היינו משום דכיון דאשכחן הי"ו שהוא מעצם השם באלהי"ם כל היכא דאשכחן אלהי"ם הוה קדוש מעצמו משא"כ בכ"ם דאלהי"ם. וכו' ומ"ש רבינו שהם שבעה שמות ובפרט אתה מוצא שמונה היינו משום דאדני"ו וי"ה שם אחד ולא דמו לא"ל אלו"ה דהכא אדני"ו הוא נקרא אף כשהוא נכתב יהו"ה. ובנוסחא אחרת מספרי רבינו מצאתי שלא היה כתוב אלהי ולפי אותה גירסא הוה שפיר שבעה שמות אף אם נמנה שם הו"ה ושם אדנות בשנים. ובנוסחא שנדפסה בוונציאה כתוב ושבעה שמות הם, שהם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני"ו ואלו"ה ואלהי"ם ואהי"ה ושדי"ו וצבאו"ת. ונוסחא נכונה היא דמני שם אהי"ה בכלל השבעה שמות ואין אנו צריכים לידחק למנות שם ההויה ושם אדנות באחד. ושפיר עבד דלא מני אל ולא אלהי משום דבכלל אלו"ה ואלהי"ם הוה אלא דאכתי קשה אמאי איצטריך למנות אלוה הא בכלל אלהי"ם הוא: (כסף משנה שם)

⁷⁴ מנחת חינוך שם אות י

⁷⁵ כגון האשה שכתבה ספר תורה תפילין מזוזות או אנשים שפסולים לכתוב ספר תורה תפילין מזוזות מחמת וקשרתם וגו' כל שאינו בקשירה וכו' [גיטין מ"ה ע"ב]. מכל מקום נהי דהספר תורה תפילין ומזוזות פסולים, הוה ליה כשם שנכתב שלא במקומו כגון על ידות הכלים, דיש לו קדושת השם לענין מחיקה, הכא נמי (שם)

⁷⁶ עיין שו"ת דברי יציב יו"ד סי' קעז שהביא השיטות בזה ואפילו למאן דמתיר לנתוץ על מנת לתקן מחיקה שאני

⁷⁷ מנחת חינוך שם אות ה וש"ך שם ס"ק יב

⁷⁸ ועיין פתחי תשובה יורה דעה סימן רעו ס"ק ט דאף לדעת רוב הפוסקים דסתמא פסול בס"ת ולא כדעת התוס' במנחות דף מ"ב מ"ב אסור למחקו אף לצורך תיקון אסור ודוקא אם כתב מדעת אבל שלא מדעת לא דשלא מדעת גרע מסתמא דסתמא היינו שיודע עכ"פ שכותב אותיות השם רק שלא היה במחשבתו לשם קדושת השם ושלא מדעת היינו שאין יודע אם כותב אותיות השם כלל והוה כמתעסק דגרם מסתמא והוה כאילו כתב בפירוש שלא לשמה דאז אינו קדוש ומותר למחוק לצורך

⁷⁹ ש"ך יורה דעה סימן רעו ס"ק יב

⁸⁰ עיין בשו"ת עין יצחק חלק א – או"ח סימן ה אות מז וזו שכתב גבי דפי הגהה שכתובים עליהם כתבי הקודש ורוצה לשורפם שלא יתגוללו בבזיון ש יש לנו עצה לתקן הדבר שלא יהי' שום חשש היינו להתנות בפירוש בעת שנדפסין העלין הראשונים הנך קורקטין שיאמר בפיו בפירוש שלא יחול עליהם דין קדושת כתבי קודש ואז בודאי אינו חל עליהם דין קדושת כתבי קודש מעולם לפי הכלל שכתב הרמב"ם בפירוש גבי הנך כתבי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ולא מבעיא⁸¹ אם מוחק אות מהשם דעל ידי זה אינו נקרא דהוי ליה בודאי מוחק, כגון למחוק א' מאלקים ובלא א' אין השם נקרא כלל, אלא אפילו מחק אותיות מהשם ונשאר שם אחר, כגון הים מאלקים דנשאר אל וכדומה, מ"מ לוקה, דעכ"פ מחק שם זה והוא עתה שם אחר⁸².

קודש דאסור לשורפן ולאבדן ביד דכמה דברים אמורים שעשאן בקדושה כו'. וכיון דהתנה בפירוש דלא יחול עליהם דין קדושת כתבי קודש א"כ לא נעשו מעולם בקדושה. ולכן אף דנימא דסתמא נעשו בקדושה ג"כ מ"מ היכא דהתנה בפ"י שאני. וכעין דברי השו"ע באו"ח סי' קנ"ד סעי' ה' דתנאי בפירוש מועיל שם גבי הנך דחשיב התם וזהו בשם הירושלמי והראשונים. אבל להשתמש בהם בבזיון אין להתיר ולהתנות עליהם רק לענין שריפה שפיר יש להתנות בפ"י דלא יחול עליהם קדושת כתבי קודש ואף היכא שיש בהם איזה שמות ג"כ אין להחמיר כיון דאין הדרך לכתוב שם רק כעין דברי הרמ"א ביו"ד סי' רע"ו סעי' יו"ד דהשם שכותבין בסידורין ב' יודיין ואחת ע"ג דמותר למוחקו אם הוא לצורך. א"כ חזינן דאין דינן ככל שבעה שמות שאינם נמחקין מה"ת רק מצד חומרא דרבנן. ע"כ היכא דנכתבו מתחילה בפירוש שלא יחול עליהן דין קדושה כלל אז יש להתירן בשריפה. דהא כבר העלו רוב הפוסקים אף גבי שם גמור אם נכתב שלא לשם קדושה דמותר למוחקו. ומה שכתב המחנה אפרים בסוף ספרו בחי' לומר יו"ד ה' ס"ת בשם הפר"ח דכתב דאף שם שלא נתקדש ג"כ לוקה על מחיקתו. הנה זהו דעת יחידאה ורוב פוסקים חולקים ע"ז וכמש"כ לעיל בשם כמה פוסקים. וכן נראה מדברי הש"ך ביו"ד סי' רע"ו ס"ק י"ב דכתב שם בשם של קודש שלא נכתב לשם קדושה מותר למוחקו לצורך תיקון דוקא אבל בנכתב לשם קדושתו אפילו לגנוז ולגנוז לצורך תיקון אסור עכ"ל הש"ך. ועיי"ש אות כג שכתב ועדיין אפשר לומר דכל יסוד היתר זה אינו שייך רק בכתב משוטא אבל בכתב אשורית לא שייך זה לפי מה שכתב הרמ"א ביו"ד סי' רפ"ד סעי' ב' בשם י"א דאין לכתוב דברים של חול בכתב אשורית והוא מן הבית יוסף סי' רפ"ג שהביא שם בשם הרמב"ם בתשובה דכתב אשורית שניתנה בה תורה והלווחות אין להתיר להשתמש בו בדבר חול. וכ"כ המג"א בסי' של"ד ס"ק י"ז מזה. וכ"כ הדרישה בשם הרמב"ם בסי' רפ"ד. וכ"כ הרדב"ז בח"ד סי' מ"ה בשם הרמב"ם. כתב אשורית יש בו קדושה ואסור להשתמש בו בדברים של חול כו' ע"ש. ועיי"ן ביו"ד סי' רפ"ג סעי' ד' מזה. א"כ לפ"ז אפשר דאסור להתנות על כתבים שהם בכתב אשורית דלא יחול עליהן דין קדושת כתבי קודש. אכן יש לדון דהא אף בכתבו בכתבים שאינם בכתב אשורית ג"כ אף בהתנה שלא יחול עליהם קדושת כתבי קודש מ"מ אסור לעשות בהם תשמיש בזיון דלא גרע מכל תשמישי מצוה דמבואר באו"ח סי' כ"א סעי' א' בשם י"א דגם לאחר שנפסקו אין לנהוג בהם מנהג בזיון כו'. רק אנו דנין שיהי' מותר לשורפן ע"י מה שהתנה שלא יחול עליהם דין קדושת כתבי קודש. לכן יש לומר דמותר זה אף בכתב אשורית דדוקא לכתוב בהם דברים של חול בזה ס"ל דאסור משום שיכול לבוא לבזיון או דדברי חול בעצמם הוי בזיון. משא"כ בג"ד דהא כותבין בכתב אשורית דברי תורה עכ"פ ואין זה מקרי בזיון.

⁸¹ מנחת חינוך מצוה תלו אות ג

⁸² ואם מחק קצת מן האות ועדיין האות ניכר, כגון שהיה האות ארוך או רחב וקיצרו ועדיין צורת האות עליו, לא הוי מוחק כלל, כיון דהשם נקרא יפה מאי איכפת, זה לא הוי איבוד כלל. ועיי"ן בספר משנת חכמים שם סק"ד שכתב אפילו קוץ של יו"ד חייב, היינו באופן שיתקלקל היו"ד, לרש"י כדאית ליה ולר"ת כדאית ליה [מנחות כ"ט ע"א ד"ה קוצו], אבל באינו מקלקל כלל בודאי אינו אסור כלל (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שמות⁸³ שהוקלטו על קלטת וכיו"ב אין בהם איסור מחיקה אמנם ראוי שלא למוחקם כיון שנראה לעלמא כמחיקת השם וע"י גרמא מותר⁸⁴. וי"א⁸⁵ שראוי למחקו ע"י עכום או קטן ע"י גרמא.

שמות הכתובים⁸⁶ במחשב אין איסור במחיקתם אולם יש שהחמירו שלא למחקם מהמסמך אלא לסגור את המסמך ובכך ימחקו מאליהם.

יד. אבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העוז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין

⁸³ שו"ת אנר"מ או"ח ג סי' לא

⁸⁴ כי אף להנוב"ת סימן י"ז שאוסר גרמא שלא למצוה משמע שם דהוא רק מדרבנן ולכן הכא דליכא מחיקה בעצם כי אין שם אותיות ורק שנראה כמחיקה אין לאסור ע"י גרמא. שכתב שאיו איסור ברור כי אין שם אותיות ומה שיגרום שלא ישמעו משם ודאי אינו כלום כי אין בזה שום מעלה שישמעו הפסוקים משם. ואף מה שכתוב ברעקארד שעל וויקט ראלע /פמיפון/ אף שיש שם איזה בעין נמי אינם אותיות ואין שום חשיבות שיהיו שם. מ"מ למעשה אולי אין למחוק שנראה כמחיקת השם.

⁸⁵ שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן קב שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן קמה שכתב "והנה אם היה שייך לדון על מחיקת קול המציאות של קריאת השם, היה מאד לבי נוקף להקל בזה, דנהי דקול אין בו מענין דברים מקודשים, ואין בו כתיבה של קודש, מכ"מ כיון שהקרא צווח לא תעשון כן לה' אלקיכם לאבד שמו הקדוש והגע עצמך במה יש מציאות חי של שמו הקדוש יותר בכתב או בקול, הרי בקול יש מציאות יותר שהכתב עומד לקריאה והקריאה הוא ההזכרת ממש, אעפ"י שבצד אחד חמור כתב כיון דחל עליו דין קדושת כתיבת השמות. והיה מקום לצדד דחמור עוד יותר מהכתיבה דבכתיבה אם לא נתקדש לשם השם לא חל עליו מה"ת דין שם קודש כלל, ועיין ש"ך יו"ד סי' רע"ו בזה ובפוסקים אחרונים, משא"כ אם נעשה ההזכרה מציאותי, ובפרט בשם אלקים או שם שדי שאין לו הוראה אחרת. מ"מ האמת ניתן לומר דכיון דהוא מוחק הרושם ורק מונע את הקול אין עלינו לדון על מחיקת הקול אלא על מחיקת הרושם, ופשיטא דאין בזה דין מחיקה דאורייתא כיון דאין כאן הכרת רושם האותיות כלל ועוד דהרי רושם זה לא נקלט בקדושת הכתיבה אשר זה כל הגורם לקדושת האותיות, ואיסור המחיקה, ועיין היטב משי"כ בזה הגה"ק הרמח"ל זי"ע בעל מסילת ישרים בהקדמת ספרו קל"ח פתחי חכמה, ועדיפא מזה ראיתי שכתב הגאון המובהק בעל דעת קדושים בסה"ק מילי דחסידותא סי' קנ"ז, שם דן בענין השמות של ברכות ותפילות הנשמעות לאדם כשהוא בבית הכסא סמוך לבית הכנסת, ואינו יכול לאטום אזניו מלשמע דברי קדושה, וכתב דכמו דלא שייך איסור מחיקה בלי הזמנה דקדושת פה ודקדושת קלף וכו' כמו כן לענין תפיסת השמיעה של דברי קדושה שלא חלה אלא אם מזמין עצמו לכך והכי רוצה בהיפוכו וממילא אין כאן בזיון של דברי קדושה כלל יע"ש באורך"⁸⁶ תשובות והנהגות כרך ג סימן שכו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

שאר הכינויין⁸⁷ שמשבחין בהן את הקב"ה כגון חנון ורחום הגדול הגבור והנורא הנאמן קנא וחזק וכיוצא בהן הרי הן כשאר כתבי הקדש ומותר למוחקן⁸⁸.

טו. מתניתין במי שהוא חנון

כבר התבאר שלענין חיוב קרבן אינו חייב אלא הנשבע, או שהשביעו אחר בשם המיוחד, או באחד מן הכינויין כגון שנשבע במי ששמו חנון, ובמי ששמו רחום, ובמי ששמו ארך אפים, וכיוצא בהן בכל לשון הרי זו שבועה גמורה, וכן אלה וארור הרי הן שבועה, והוא שיזכיר שם מן השמות או כינוי מן הכינויין, כיצד כגון שאמר באלה או ארור לה, או למי ששמו חנון, או למי ששמו רחום, מי שיאכל דבר פלוני ואכלו הרי זה נשבע לשקר, וכן השבועת העדות שאמר שבועה במי ששמו חנון שאין אתם יודעים לי עדות פלוני.

אולם לענין איסור⁸⁹ וי"א⁹⁰ אף לענין מלקות, גם אם רק הזכיר כינוי כגון שאמר חנון שלא אוכל וכדומה הרי זו שבועה⁹¹.

דף לה:

טז. דאינא שמים וארץ בשמים ובארץ קאמר

⁸⁷ רמב"ם שם הלכה ה

⁸⁸ כל השמות האמורים באברהם קדש אף זה שנאמר אדני אם נא מצאתי חן הרי הוא קדש, כל השמות האמורים בלוט חול חוץ מזה אל נא אדני הנה נא מצא עבדך חן, כל השמות האמורים בגבעת בנימין קדש, כל השמות האמורים במיכה חול, כל השמות האמורים בנבות קדש, כל שלמה האמור בשיר השירים קדש והרי הוא כשאר הכינויין חוץ מזה האלף לך שלמה, כל מלכיא האמור בדניאל חול חוץ מזה אנת מלכא מלך מלכיא והרי הוא כשאר הכינויין. (שם ה"ט)

⁸⁹ שו"ע ונו"כ רלו א

⁹⁰ ש"ך שם ס"ק א

⁹¹ אע"ג דאמרין שם ל"ה ב' דבעינן שם ואף רבנן ל"פ אלא דא"צ שם אבל כינוי בעי כמש"ש במתני' וכן שם ל"ה ב' אפ"ת רבנן היינו לחייב קרבן אבל איסור שם לעולם איתא. רמב"ם פ"ב. וראיה ממ"ש בריש נדרים דכינוי שבועות כו' ושם י' א' שבותה שקוקה כו' ושם ע"כ בלא שם כמש"ש כינויין כו' לשון כו' דלמא אמר קרבן לה' ובשבועות ל"ו א' לאו לאו שבועה ואי בשם אפי' בחד זימנא כמ"ש בסוף יומא (פ"ד א') לאלקי ישראל לא מגלינא וברפ"ג דנדרים מרי כולא לא מעימנא וער"ג שם ד"ה ואי נדרת כו' אלא דע"כ לא הוזכר שם וכינוי אלא לקרבן ולמלקות וער"ג בנדרים ב' א' ד"ה ושבועות והרא"ש פ' שבועת העדות סכ"ד. והשיטה המחוררת שבכולן הוא שיטת הרמב"ם וכ"כ הר"ג בשבועות שם. ביאור הגר"א רלו א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

מי שנשבע⁹² בשמים ובארץ ובשמש וכיוצא בהם, אף על פי שאין כוונתו אלא למי שבראם אינו לשון שבועה, והוא הדין לנשבע בנביא מהנביאים או בכתב מכתבי הקדש⁹³, אף על פי שכוונתו במי ששלח נביא זה או במי שצוה בכתב זה⁹⁴, מכל מקום אין זה לשון שבועה.

ודוקא⁹⁵ שלא נטלם בידו, אבל אם נטל בידו כתב אשורית, אפילו אינה רק חכמה חיצונית או אל"ף בי"ת שאין בו רק האותיות שכתבו ישראל, הגם שכתב אל"ף בי"ת ללמד התינוקות⁹⁶, אם נטלן בידו⁹⁷ ונשבע בהם הרי זה שבועה. והוא הדין אם לא אחזן בידו אלא שהיו מונחין לפניו ואמר במה שכתוב בהן הוי שבועה,

הנשבע בשולחן המקדש או באחד מכלי קדש אינה שבועה. מיהו בכל אלו שאמרנו שאינן שבועה, אף על פי כן מאיימין עליהם ומראין להם שהוא שבועה, ומצריכין אותם התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בשבועות⁹⁸.

וכל זה שלא אמר הריני נשבע, אלא שאמר בשמים⁹⁹ וכו', אבל אם אמר הריני נשבע בשמים לשון שבועה הוא לענין איסור כיון דגם כוונתו למי שבראם. אך לענין קרבן אינו חייב עד שישבוע במי שברא את השמים.

יז. כתב אלף למד מאלהים יה מיי' ה"ז אינו נמחק שין דלת משדי אלף דלת מאדני צדי בית מצבאות ה"ז נמחק

⁹² שו"ע ונו"כ יו"ד רלוו

⁹³ אבל הנשבע בתורה בכל ענין צריך התרה. ש"ך שם ט

⁹⁴ לבוש וש"ך שם ח

⁹⁵ רמ"א שם

⁹⁶ לאו בכתב רק לנסות הקולמוס, תשובות הות יאיר סימן ק"ו [קט]. מובא בגל' מהרש"א שם. וכן ספרי אקלודוס ואבן סיני של רפואות וכה"ג בכתב אשורית בדפוס שאין בהם קדושת חומר ולא פועל במחשבתו ולא תכלית לנפש אף כי יש למנוע מלנהג בהם בזיון מ"מ אין בהם קדושת ספרים להצילם מפני הדליקה בשבת והנשבע בהם אינו שבועה. פ"ת שם ב

⁹⁷ וכתוב בתשובת מהר"מ מינ"ץ סימן ע"ו דאם הניח ידו עליהן דינו כנטלם בידו דא"צ הגבהה אלא אחיזה בעלמא וע"ש שהאריך. ש"ך שם יב

⁹⁸ ובחכמת אדם שער איסור והיתר כלל צג סעיף יא קרי ליה שבועה דרבנן וז"ל האומר בשמים ובארץ ושמש וכיוצא בהם הוי שבועה דרבנן

⁹⁹ דאף על גב דאם אמר ברחום והנון אף על פי שלא הזכיר לשון שבועה הוי שבועה גמורה כדלעיל סימן ו' והוה אמינא דהוא הדין כשאמר בשמים וארץ כיון דכוונתו למי שבראם הוי נמי שבועה גמורה על זה כתבו הפוסקים דלא הוי שבועה גמורה. חכמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כתב א-ל מא-להים¹⁰⁰, י-ה מהשם המפורש, ואצ"ל י-ה שהוא שם בפני עצמו, אינו נמחק. אבל שד משד-י וצב מצבא-ות¹⁰¹, נמחקים: וכן אה מאהי-ה או אד מאדנ-י ויש מחמירין בזה¹⁰². והשם שכותבין בסדורין ב' יודין ואחד על גביהן, מותר למחקו אם הוא לצורך גדול.

מי שהיה צריך לכתוב שם קמץ וכתב שם גדול כגון שהיה צריך לכתוב י-ה או א-ל וכו' י-ה-ו-ה או א-להים וכמו כן בהוסיף וכתב אותיות הנשפלים במקום שאינו צריך יש לצדד להתיר¹⁰³ למחוק האותיות הנוספות¹⁰⁴.

אם כתב האות הראשונה¹⁰⁵ מהשם בפסול גמור כגון שכתב י' גדולה כ"כ שנראית כאות ר' אין על השם קדושה¹⁰⁶ ומותר למחוק הכל אמנם משום חומר הענין יש לחוש¹⁰⁷ דלמא אין י' זו פסולה לגמרי ובמחיקת שם זה שמא יש בו איסור.

¹⁰⁰ רמב"ם שם ה"ד שו"ע שם סעי' י ש"ך ס"ק יד

¹⁰¹ תוס' פ' שבועות העדות בשם ר"ח כתב בספר בני יונה דלאו דוקא צב מצבאות או א"ה מאהיה שנמחק אלא אפילו כתב כולו חוץ מאות אחת מגמרו של שם אפשר דרשאין למחקו כיון שאין כיוצא בו שם במקום אחר ואפילו באד"נ מאדני יש להסתפק לדעת המתירין ואולי באד"נ יש להחמיר יותר כיון שהוא ית"ש נקרא ג"כ אדון לאפוקי שאר השמות. וכתב עוד דאם כתב ו"ה מהויה ודעתו להוסיף לפניו ב' אותיות הראשונים רשאין למחקו וכתב עוד דשם קדוש שנמחק מקצתו מאליו או ע"י אדם שונג או מזיד אפ"ה אסור למחוק הנשאר ממנו (פתחי תשובה שם ס"ק טו)

¹⁰² ועיין בפתחי תשובה שם ס"ק טז שכתב בשם כמה אחרונים דהמחמירים אינם מחמירים כ"א בא"ד מאדני ולא בא"ה מאהיה. ועכ"ו אין למחקו אלא דוקא לצורך וכן אותם השמות שכותבין בסידורים ב' יודיין או ה' ודומיהן לסי' ששייך שם השם לא ימחקם כ"א לצורך גדול וזהו מכבוד השם ויראתו ועיין בספר יד הקמנה פ"ח מהל' יסוה"ת אות פ' שכתב דלפי דעת היש מחמירים נראה דה"ה וכו"ש בכתב אל"ה מן אלהים

¹⁰³ עיי"ש בשם המשנת חכמים ריש לאו ג' דאף לדעת הפוסקים האוסרים מוחק ע"מ לתקן לא אסרו כ"א במוחק ואח"כ מתקן אבל היכא דבמחיקה גופא מתקן לא מקרי מחיקה כלל רק תיקון ואף דבנ"ד לא נפסל השם מתחלה רק נכתב שלא במקומו שרי למחוק ומיהו אם כתב שם שלם מיותר בס"ת אסור למחקו וקצת פוסקים אסרו אפילו לקדור אף דבמחיקה גופא מתקן יש לחלק בין תיקון ס"ת ובין תיקון אותו השם

¹⁰⁴ פתחי תשובה שם ס"ק ט

¹⁰⁵ שו"ת גינת ורדים חלק או"ח כלל ב סימן יב

¹⁰⁶ דכיון דאות ראשונה של שם פסולה לא היילא קדושה על שאריות אותיות השם ומותר למחוק הכל כיון שהפיסול אירע בתחלת השם (שם)

¹⁰⁷ ולכאורה היינו דווקא בכה"ג דאיירי התם במעשה שהיה ביו"ד של שם הקדוש בס"ת שהיתה גדולה כל כך עד שדומה לרי"ש קמנה והראוה לתינוק וקראה רי"ש שכפי זה נמצא שאין השם כהוגן אבל אם להדיא נכתב כרי"ש לכאורה אין מקום להחמיר דודאי פסול הוא וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

**יח. כל הטפל לשם בין מלפניו ובין מלאחריו ה"ז נמחק לפניו
כיצד ליי' ל' נמחק ... אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק
שכבר קדשו השם אמר רב הונא הלכה כאחרים**

לא¹⁰⁸ רק מוחק אות מהשם שעל ידי זה אינו נקרא דהוי ליה בודאי מוחק, כגון למחוק א' מאלקים ובלא א' אין השם נקרא כלל, אלא אפילו מחק אותיות מהשם ונשאר שם אחר, כגון הים מאלקים דנשאר אל וכדומה, מ"מ לוקה, דעב"פ מחק שם זה והוא עתה שם אחר¹⁰⁹.

כל הנטפל¹¹⁰ לשם מלפניו מותר למוחקו כגון למ"ד מלי-ה-ו-ה ובי"ת מבא-ל-ה-י-ם או ה' מהא-לוהים וכיוצא בהן אינן כקדושת השם, וכל הנטפל לשם מאחריו כגון ד' של א-להיך וכ"ם של א-להיכם¹¹¹ וכיוצא בהן אינם נמחקים והרי הם כשאר אותיות של שם מפני שהשם מקדשם, ואע"פ שנתקדשו ואסור למוחקם המוחקם אלו האותיות הנטפלות אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות¹¹².

**יט. כל שמות האמורים בתורה באברהם קדש ... שנאמר
ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך ... אף זה קדש**

¹⁰⁸ מנחת חינוך מצוה תלו אות ג

¹⁰⁹ ואם מחק קצת מן האות ועדיין האות ניכר, כגון שהיה האות ארוך או רחב וקיצרו ועדיין צורת האות עליו, לא הוי מוחק כלל, כיון דהשם נקרא יפה מאי איכפת, זה לא הוי איבוד כלל. ועיין בספר משנת חכמים שם סק"ד שכתב אפילו קוץ של יו"ד חייב, היינו באופן שיתקלקל היו"ד, לרש"י כדאית ליה ולר"ת כדאית ליה [מנחות כ"ט ע"א ד"ה קוצו], אבל באינו מקלקל כלל בודאי אינו אסור כלל (שם)

¹¹⁰ רמב"ם שם ה"ג שו"ע שם וש"ך ס"ק יג

¹¹¹ ואם מחק רק המ"ם ונשאר אלקיכ, דזה הוי קלקול בגוף השם דאינו נקרא כלל, כי הכ"ף בסוף היא כ"ף כפופה וצריך להיות כ"ף פשוטה, ובכ"ף כפופה אינו נקרא כלל, והוי ליה קלקול בגוף השם. אך אפשר דמ"מ נקרא שפיר השם, אף דכ"ף כפופה בסוף התיבה, עיין במגילה ב' ע"ב ובשבת ק"ד ע"א בסוגיא דמנצפ"ך (מנחת חינוך שם אות ד)

¹¹² ואינו מבואר להדיא אם הוא עכ"פ איסור תורה או רק איסור מדרבנן, ועיין באחרונים דהסכימו דאינו אסור אלא מדרבנן, עיין בגודע ביהודה מהדורא קמא חלק יו"ד סי' ע"ו. ועיין בספר אור החיים כאן בפסוק, שדעתו דהנטפל לשם מאחריו הוא איסור תורה למחוק, ומה שכתב הר"מ דאין לוקין, כיון שאינו מבואר בפסוק בפירושו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כל השמות האמורים¹¹³ באברהם קדש אף זה שנאמר (בראשית יח פסוק ג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ הָרִי הוּא קדש¹¹⁴.

נ. גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכינה

כבר התבאר במסכת שבת דף קכו. שמצווה על האדם¹¹⁵ להשתדל ולטרוח, בגופו ובממונו, להכניס אורחים לביתו ולקבלם בסבר פנים יפות. ומצות הכנסת אורחים גדולה היא עד מאד, וכמו שאמרו חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

המשכים לביהמ"ד¹¹⁶ ונודמנו לו אורחים, אם אין לו מי שיקבלם בביתו כהוגן, מוטב יותר שיתעסק במצוות הכנסת אורחים. ואם יש לו מי שיקבלם כהוגן אין לבטל ת"ת בשביל זה.

ובאורחים נכבדים ביותר אף אם יש לו בביתו מי שיקבלם נכון שהוא בעצמו ישמש לפניהם לכבודם.

מצוות הכנסת אורחים נוהגת אף באורחים עשירים ואפי' שאין צריכין לטובתו, וכ"ש אם האורחים הם עניים שאז היא מצווה כפולה שמקיים גם מצוות צדקה.

**נא. כל שמות האמורים בלוט חול חוץ ... כל שמות האמורים
בנבות קדש במיכה חול ... חוץ ... בגבעת בנימין ... קדש
... כל שלמה האמורין בשה"ש קדש ... חוץ ... כל מלכיא
האמורים בדניאל חול חוץ**

¹¹³ רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו הלכה ט

¹¹⁴ לפי יש אומרים שהוא חול שהיה מדבר עם המלאכים ואיפסקא הלכתא דאף זה קודש דכתיב לעיל מיניה וירא אליו ה' ואמר להקב"ה אל נא תעבור מעל עבדך המתן לי כאן עד שאכניס האורחים. כס"מ שם

¹¹⁵ אהבת חסד ח"ג פ"א

¹¹⁶ עיין בהעמק שאלה שאילתא י"א או"ק ב' דדיק דל' הגמ' גדולה הכנס'א כהשכמת ביהמ"ד ובשאלתות גרס כביטול ביהמ"ד דהיינו ביטול התלמידים כגון שמבטל מה שמלמד כדי להכניס אורחים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כל השמות האמורים¹¹⁷ בלוט חול חוץ מזה¹¹⁸ (בראשית יט פסוק יח) ויאמר לוט אלהם אל נא אדני. כל השמות האורים בגבעת בנימין קדש, כל השמות האמורים במיכה חול, כל השמות האמורים בגבעת קדש, כל שלמה האמור בשיר השירים קדש, והרי הוא כשאר הכנויין לענין שבועה¹¹⁹, חוץ מזה (שיר השירים ח פסוק יב) האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרו, כל מלכיא האמור בדניאל¹²⁰ חול חוץ מזה (דניאל ב פסוק לז) אנת מלכא מלך מלכיא די אלה שמיא מלכותא חסנא ותקפא ויקרא יהב לך והרי הוא כשאר הכנויין לענין שבועה.

נב. אין אלה אלא לשון שבועה וכן הוא אומר והשביע הכהן

את האשה בשבועת האלה

כבר התבאר שאחד הנשבע¹²¹, או שהשביעו אחר בשם המיוחד, או באחד מן הכינויין כגון שנשבע במי ששמו חנון, ובמי ששמו רחום, ובמי ששמו ארך אפים, וכיוצא בהן בכל לשון הרי זו שבועה גמורה, וכן אלה וארור הרי הן שבועה, והוא שיזכיר שם מן השמות או כינוי מן הכינויין, כיצד כגון שאמר באלה או ארור לה, או למי ששמו חנון, או למי ששמו רחום.

¹¹⁷ רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו הלכה ט

¹¹⁸ ונתנו טעם בגמרא משום להחיות את נפשי מי שיש בידו להמית ולהחיות זה הקדוש ברוך הוא. וכתב הריטב"א הא ודאי ליכא אלא אחד שהוא חול הנה נא אדני סורו נא והא דנקט כל שמות אנב ריהמיה נקט הכי. וכתב עוד מי שיש בידו להמית ולהחיות והא דכתיב ויאמר אליהם פירוש בפניהם.

¹¹⁹ דעת רבינו לומר דכשאמרו דשלמה האמור בשה"ש ומלך מלכיא שבדניאל הם קודש לא אמרו לענין שאין נמחקים אלא הרי הם כשאר הכנויין לכל דבריהם ונאמר דהו קדש שאם השביע את העדים בהם וכפרו חייבים וכ"כ הריטב"א והר"ן ז"ל. וכ"כ הרא"ש ז"ל בתשובות סוף כלל ג' וז"ל ומ"ש רבי מצליח דשלמה האמור בשה"ש אינו נמחק לפי שהוא קדש לא כיון יפה וכו' עד וכ"ש שלמה שאינו קדוש אלא בשביל שהשלום שלו והוא נמחק

¹²⁰ ואי אפשר לומר שהכוונה כל מקום שכתוב מלכיא שבדקו בספר דניאל ולא מצאו (כי) אלא תרי מלכיא אנת מלכא מלך מלכיא ועוד אחר (דניאל ב פסוק מד) וביומיהוון די מלכיא אנתו וביומיהוון די מלכיא אינון ולא יצדק לומר כל על שנים בלבד. ועוד שמלכיא שבאנת מלכא אינו קדוש אלא ודאי על מלך האמור במלך מלכים אמרו שהוא קדוש וכן פירש"י כל מקום שנאמר שם מלך. ואפ"ה קשה דהא אשכחן מלך שהוא קדש לבד מזה והוא שכתוב כען אנא נבוכדנצר משבח וכו' למלך שמיא. ולכן אני אומר דמאי דקאמר כל מלכיא האמור בדניאל אין הכוונה על ספר דניאל אלא הכונה על דברי דניאל שכל מלך שהזכיר דניאל הוא חול חוץ מזה שהוא קדוש. כס"מ שם.

¹²¹ רמב"ם הלכות שבועות פרק ב הלכה ב - ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

